

Gouwtijdschrift

België-Belgique
P.B.

2890 Sint-Amands
BC 30268

Heemkunde Gouw Antwerpen

vzw

Koepelvereniging voor heem-, geschied- en
oudheidkundige kringen in de provincie Antwerpen.

Jaargang 49, 2012

4

afgiftekantoor: 2890 Sint-Amands
P 706177
driemaandelijks
oktober - november - december

Colofon

Het Gouwtijdschrift is een uitgave van Heemkunde Gouw Antwerpen vzw, en verschijnt driemaandelijks.

Redactie en opmaak

Harry Vermeir
Clemenceauststraat 271
2860 Sint Katelijne-Waver
☎ 015-31 18 61
E-post: vermeir.h@base.be

Webstek

<http://www.heemkunde-gouwantwerpen.be>
<http://www.lokaalerfgoed.be>

E-post

info@lokaalerfgoed.be

Verantwoordelijke uitgever

Karel van den Bossche
Larendries 51, 2890 St.-Amands
☎ 052-33 22 58
E-post: info@molenmuseum.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor eigen tekst en tekent het eigen artikel.

Lidgelden (één jaargang inbegrepen)

Kringen: €25,00

Abonnementen

Voor de jaargang 2012: €15,00
Losse nummers: €5,00 + verzendingskosten

Bankrekening

BE16 7343 4120 4074

Einddata voor de redactie

nummer 1: 15 februari
nummer 2: 15 mei
nummer 3: 15 augustus
nummer 4: 15 november

Alle (jaar)boeken en tijdschriften bestemd voor Heemkunde Gouw Antwerpen aan:
Erfgoedbibliotheek Antwerpen,
Hendrik Conscienceplein 4
2000 Antwerpen
én aan
Stefan Crick
Jozef De Voghtstraat 11
2520 Broechem (Ranst)

Gouwtijdschrift

Jaargang 49
2012, nummer 4

- 1 Een Zalig Kerstfeest en een Vruchtbaar Heemkundejaar 2013!
de redactie en de raad van Bestuur
- 2 Vrije, zelfstandige, zichzelf besturende burgers met een ideaal.
Karel van den Bossche.
- 4 werkgroep natuurhistorisch museum van Boekenberg
- 7 M/N met een knipoog (van not tot om)
Stef Bleecx en Karel van den Bossche
- 9 De merkwaardige avonturen van Grietken Lauwery(n)s uit Herentals in Mechelen en Antwerpen.
Marcel Kocken
- 15 Conscience creëerde Vlaanderen
Jean-Pierre Rondas
- 17 Beklijvende vraag - Blijvende bedenkingen
de redactie
- 19 Groeiend succes voor de kwartiervergaderingen in 2012.
René Beyst
- 22 Oud-Hertogdom Brabant: "Wat scheidt ons? Wat bindt ons? Wat kunnen we samen als heemkundigen doen?"
Jef Verckens
- 24 Samenwerkingsverband Oud-Hertogdom Brabant
René Beyst
- 25 "Antwerpse haardstenen: een vergeten hoofdstuk uit de archeologie"
Victor Van Dyck
- 27 Gevleugelde Woorden
*W.F. Albright
Frieda Van Vaecck*
- 28 De Dwaasheid
Harry Vermeir
- 35 Potgrond!
Ludo Helsen

Publiceerden in dit nummer:

René Beyst, Staf Bleecx, Ludo Helsen, Marcel Kocken, Jean-Pierre Rondas, Karel van den Bossche, Victor Van Dyck, Jef Verckens, Harry Vermeir.

© Heemkunde Gouw Antwerpen vzw

Een Zalig Kerstfeest en een Vruchtbaar Heemkundejaar 2013!

Vanwege de redactie en de raad van Bestuur van Heemkunde Gouw Antwerpen

2013, het jaar van het 50-jarig bestaan van onze vereniging.

Wenskaart verstuurd op 1 januari 1932. Kenmerk: 8961 "BEGRO" serie. Een sneeuwlandschap met huisjes en een rokende schouw, een kale boom en twee voor die tijd stijlvol geklede mensen. Romantiek...

*Met deze nostalgische prent
Wensen we u en uw bekenden,
Heemkundigen en kringen,
En het hele Vlaamse erfgoedlandschap,
Een gezond en lang leven,
Begrip voor mekaar,
Veel levensplezier en vriendschap...
Voor alle mensen van "goede" wil*

Vrije, zelfstandige, zichzelf besturende burgers met een ideaal.

Karel van den Bossche, uittreidend voorzitter.

Bestaan die nog?

Gedurende tien jaar als voorzitter van HKGA mocht ik inderdaad ervaren dat heemkundigen deze vraag volledig positief invullen. Hoe kan dit zo stellig gesteld worden?

Het kenteken "Actief Heemmuseum" en "Actief Documentatiecentrum", toegekend na ter plaatse toetsing van de door de werkgroep "Actieve Heemkunde" uitgewerkte objectieve criteria, is een aanduiding. De talloze ontplooidde activiteiten, meegedeeld in de rubriek "Heemkunde gouv Antwerpen leeft" van de maandelijkse Gouwtijdingen, laten er geen twijfel over bestaan. De 'Kringtijdschriften geëxcerpeerd', zoals driemaandelijkse digitaal meegedeeld door "Heemkundige Aantekeningen", houden de gowleden op de hoogte van de belangstellingsvelden van de grote meerderheid der honderd bij HKGA aangesloten kringen.

De deelname aan Gouwdagen, kwartierbijeenkomsten, met de actieve tussenkomsten van heemkundigen, ligt er niet om. De belangrijke taak, opgenomen door de kwartiermeesters, bewijst het nogmaals. De Heemkundefondagen: verwezenlijking van door een ideaal gedragen burgers. De Colloquia, die verandering en ontwikkeling duiden, en het pas opgestarte "Samenwerkingsverband Oud-Hertogdom Brabant" zijn mogelijk gemaakt door in de aanhef vermelde vrijwilligers. Het driemaandelijkse "Gouwtijdschrift" met heemkundige bijdragen van bovenlokaal belang, is een waarachtige, inhoudelijk heemkundige publicatie. De webstek www.heemkunde.gouv.Antwerpen is een degelijk vademecum voor binnen- en buitenstaanders.

Heemkundigen-vrijwilligers uit onze rangen zijn allemaal vrije, zelfstandige, zichzelf besturende burgers met een ideaal, d.i. de bekommernis voor hun heem met zijn decennia lang bewaarde en te bewaren ervaringen, veranderingen en ontwikkelingen, de aandacht die ze eraan besteden en de zorg die ze ervoor opbrengen. Dit alles om het heden beter te begrijpen en eruit te leren voor de toekomst.

Wanneer misdaadauteur Aspe zich de vraag stelde "Wat bezieldte gepensioneerde hoofdonderwijzers zich in te laten met heemkunde?" dan is het antwoord: het hiervoor aangeduide ideaal dat alle heemkundigen bezielt en niet enkel gepensioneerde hoofdonderwijzers. Heemkunde telt onder haar rangen de gehele maatschappij, het is een volksbeweging met als kracht haar basis. Zou het dan toch waar zijn "Wat we vrijwillig doen, doen we beter?" of geldt ook hier de zo vaak verkeerd geciteerde uitspraak: "Aan ons te bewijzen dat wat we zelf doen, beter doen?"

Vrijwillig en zelf zijn de sleutelwoorden die de heemkundigen van de nu 100 bij Heemkunde Gouv Antwerpen aangesloten kringen bezielen en dit sinds het ontstaan van Gouv Antwerpen in 1963. Of zou - in één adem met deze sleutelwoorden - ook niet dienen vermeld "**vriendschap**"? Vrijwillig zelf doen in vriendschap is dat niet onze meerwaarde? Vrije wil, zelf doen, vriendschap: het kan niet worden opgelegd. Die ingesteldheid komt van binnenuit.

De opmerkingen, die hierbij herhaaldelijk worden gemaakt de laatste tijd, zijn: "Is dat geen ingesteldheid uit een vervlogen tijd?" Een groot deel van de heemkundigen-vrijwilligers heeft nu een eerbiedwaardige leeftijd. Wie zal hen aflossen? Is het niet zo dat hun werk dient overgenomen door jonge, deskundige, betaalde krachten die het erfgoedbeleid uitgestippeld door de Vlaamse Overheid, zullen uitvoeren?

De heem-, geschied- en oudheidkundige kringen worden dan vervangen door deze overheidsorganen. En wat dan met vrije, zelfstandige en zelfbesturende burgers met hun ideaal? Hebben die hun tijd gehad en worden ze afgeschreven na volbrachte taak?

Rijst dan de vraag: "Is onze taak volbracht?" Of nog: "Kan een overheidsorganisme wat een vrijwilliger kan?" d.i.: belangloze, onbetaalde inzet die hen gemaakt heeft tot ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundigen kennen hun werkgebied, hun dorp, hun streek, deze kennis delen ze mee door hun tijdschriften, hun jaarboeken, hun tentoonstellingen, hun documentatiecentra, hun heemmusea.

Onze prestaties zijn niet volmaakt, maar wie is er volmaakt in deze wereld? En als er dan wat schort aan ons verzamel- en afstotingsbeleid; aan de wijze van archiveren en de daarbij te hanteren technieken; aan onze kennis bij het lezen en ontcijferen van onze oude teksten; aan het omgaan met mondelinge geschiedenis; aan raadplegen van bronnen, geschreven en andere; als onze computerkennis ontoereikend wordt; als we doelmatiger willen omgaan met de pers...

Wel, dan volgen we cursussen afgestemd op onze noden of wisselen we ervaringen uit met anderen heemkundigen-vrijwilligers.

Een mooi voorbeeld van ervaringsdeskundigheid: de Heemkundefondaties. "Een verhaal van verandering en ontwikkeling", met zijn ingrijpende gevolgen op het stads- en dorpsleven. Van 1800 tot 1900 met de ervaringen van de mens van toen die het bewind meemaakt van keizerin Maria-Theresia en Jozef II; de Franse Revolutie met Boerenkrijg en 20 jaar Franse bezetting met Napoleon; de hereniging van de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden van 1815 tot 1850; de opstand van 1830 en het ontstaan van België. Voor de mens van toen, van ervaringen gesproken: van Brabander en Vlaming, Fransman, Hollander zijn en tenslotte Belg worden, en dat alles in een mensenleven.

Misogsten rond 1840; de massale invoer van goedkope Amerikaanse, Canadese, Russische tarwe vanaf 1870 met daarmee samengaand de trek van de boeren naar de industriële stad, naar de mijnen en metaalnijverheid van Wallonië, of de suikerbiet- en tarweoogst in Frankrijk door de zogenaamde Fransman.

Het dorp dat doordrongen werd door de stadsgeest, en dat alles in een mensenleven. Van ervaringen gesproken.

Van die ervaringen zijn wij de erfgenamen. Elk gezin, elke familie maakte aan den lijve die verandering en ontwikkeling mee, deelde die herinneringen mee van wat er veranderde en zich ontwikkelde had, van die wereld van het heem in verandering en ontwikkeling heeft elk heemkundige kennis uit eerste hand. Als een generatie 30 jaar omvat hebben we getuigenissen van vijf generaties. Onze voorouders vertelden aan onze ouders wat hun grootouders hadden meegemaakt en ervaren. Onze ouders vertelden het aan ons. We moeten niet verbaasd opkijken dat deze familieijk ons meteen naar 1800 brengt met de daarin besloten ervaringen. De geschiedenis van het heem, dorp en streek, is onze kunde. Daarom zijn we ervaringsdeskundigen die met technische hulpmiddelen deze gegevens gevat tot leven brengen, of: heemkunde.

Kunnen buitenstaanders dat ook?

Misschien. Maar heemkundigen, dus wij, in ieder geval!

Dat is onze meerwaarde, wij kennen en kunnen het van thuis uit, van binnenuit. Deze heem-meerwaarde samenbrengen in een gelijkgerichte en gelijkgestemde koepel als heemkunde Gouw Antwerpen, is de meerwaarde van deze koepel: het middenveld van vrije, zelfstandige en zichzelf besturende burgers met het ideaal d.i. zonder verborgen agenda, speuren naar wat ons zwak en sterk maakte, ook daaruit leren, en trouw blijven aan die ervaringen.

Vrije, zelfstandige, zichzelf besturende burgers met een ideaal, binnen de werking van Heemkunde gouw Antwerpen, het ga u, uw kring en de Gouw goed!

Ik ben trots en dankbaar uw voorzitter te hebben kunnen zijn en uw ideaal te delen.

Vlaanderen ten bate.

